

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 13.

V Mariboru, dne 29. marca 1900.

Tečaj XXXIV.

Proč od Gradca!

V ponedeljek dne 26. t. m. so spodnještajarski slovenski poslanci, zbrani na zaupnem posvetovanju v Mariboru, enoglasno sklenili, da ne vstopijo več v deželno zbornico. Prav tako!

Čast slovenskega naroda in osebna čast jim brani, da bi še nadalje prenašali vsa preziranja, zasmehovanja in žaljenja, s kojimi so jih obsipavali zadnja leta nemški poslanci v deželnem zboru.

Vse predloge in nasvete, ki so izhajali iz kroga slovenskih poslancev, je nemška večina dosledno odklanjala ter zraven očitno kazala sovraštvo do slovenskega življa. Slovenski narod se je v zbornici javno žalil ter imenoval narod roparjev in morilcev. Slovenskim poslancem so pretili z zausnicami in s pasjim bičem ter jim podtikali najnesramnejše namene pri vseh njihovih dejanjih. Ali je torej čudo, da slovenski poslanci nočejo več v Gradec?

Kaj naj delajo naši poslanci v Gradcu? Ne dosežejo itak ničesar, ker nemška večina mrzi slovenski narod in noče prej ničesar storiti za Spodnji Štajar, dokler ni izginil zadnji slovenski kmet s prelepih naših krajev. Že sto let se borimo Slovenci za uravnavo Pesnice, storilo se je se ni nič. Sotla dela leto za letom velikansko škodo s preplavljenjem, a storilo se ni istotako nič za nje uravnavo. Saj ob teh rekah prebivajo le Slovenci in kaj je nasprotnikom na tem, ako poginejo od gladu in revščine . . . ?

Kmetijska družba se ni dala krajecarja za spodnještajarske Slovence. Vsako leto dobiva 15 000 gld. podpore od države, a to vse gre v nemške malhe. Po Spodnjem Štajarju podpira ta družba namesto kmetov le mestjane. Mestjani so Nemci, a kmet je Slovenec, zato kmet nima pravice do podpore.

Velikanske davke moramo plačevati Slovenci za deželne potrebe. A s tem denarjem se ne pomaga Spodnještajarcem, ker so Slovenci, ampak Srednje in Gornještajarcem. Zidajo se jim ceste, uravnavajo potoki, mestjanom plačujejo gledališča, podpirajo jahališča in drsališča, a slovenskemu kmetu . . . ? Njemu ne dajo nič, njemu ne pomagajo nič.

Šolski stroški so dandanes velikanski. Slovenci bi se jih radi plačevali, ako bi le videli, da se res kaj zgodi za slovensko decu in učiteljstvo. Toda nemška večina z našim denarjem zida Nemcem meščanske šole, za nemško učiteljstvo ustvarja visoke plačilne razrede, Slovincem pa jemlje ljudsko šolo za ljudsko šolo, odbija naše prošnje za meščanske šole ter prezira zahteve naših učiteljev po pravični uravnavi učiteljskih plač.

Ali naj hodijo naši poslanci še na dalje v Gradec, da gledajo, kako se našemu ljudstvu sekajo smrtno rane? Nikdar ne! Naj ostanejo doma! V Gradcu nimajo ničesar več iskati. Dolgo so vstrajali naši poslanci v Gradcu, prosili, zahtevali, vse zastonj. Večina jih je prezirala, vlada jih ni slišala.

Da, deželna vlada je tudi kriva, da se z nami na Štajarskem tako godi. Za Slo-

vence se ne briga nič. Clary v svoji plemenitaški visokosti se se ni ponižal, da bi stopil na zemljo slovenskega prostaka. Ko je zasedel svoje mesto, zatrjeval je z močnim glasom, da ne bo tak kot njegovi predniki, ampak boljši, da ne bo spoznaval ljudstva iz uradnih poročil, ampak od obličja do obličja. Clary je pozabil na svoje besede! In kaj je storila vlada, ko je nemška večina dosledno odklanjala slovenske predloge, ko je zasramovala slovenski narod, ko se je pretilo našim poslancem celo z zausnicami? Vlada bi lahko mnogo storila, a storila ni ničesar.

Dobro, da naši poslanci ne gredo več v Gradec! Proč od Gradca! Mi nimamo v Gradcu ničesar več iskati, mi nočemo z Gradcem nobene zveze več. Če nas nemška večina ne mara, dobro, dajte nam samostalnost! Spodnji Štajar Slovincem!

Slovenci! Oklenite se sedaj svojih poslancev, ki so obrnili ravnokar hrbet Gradcu ter prišli med Vas, da bojujejo in izbojujejo boj za končno samostalno upravo Spodnjega Štajarja. Spodnještajarski Slovenci! Vi niste več otroci, da bi Vam morali Vaše zadeve upravljati Nemci, Vi ste nadarjeni, izobraženi narod, ki ne potrebuje druge pomoči. Upravljajte si sami Vaše zadeve, z Vašim denarjem gospodujte sami ne pa tujci. V boj torej za samoupravo Spodnjega Štajarja! Proč od Gradca! naj zadoni po vsaki slovenski vasi. Ne vstrašimo se boja, Bog in pravica je na naši strani, in vsied tega bo pri nas tudi zmaga!

Listek.

Oče in sin.

Spisal Jože Selski.

(Dalje.)

II.

Čudak je takoj začel pripravljati, kar je bilo potrebno. Zelo je pogrešal Jurija, ki je prijel za vsako delo, lahko ali težko. Bil je najbolj delaven in potrpežljiv izmed Matijevih otrok. Kot deček se v šoli ni bil posebno odlikoval. Njegova črepinja je bila tako trda, da si še niti i-jeka ni mogel prisvojiti, temveč ga je same jeze nekoč iztrgal iz začetnice, ko ga je gospod učitelj po štiritedenskem šolskem obisku zopet vprašal, kako se pravi onej črki, in mu jih je nameril, ker ni znal odgovoriti. Sedel je Juri zmirom v prvi klopi. Kajti tisti učitelj je imel navado, da je predstavljaj marljivješe učence v zadnje klopi, lenuhe in malopridneže pa v sprednje, kjer jih je imel vselej pred očmi. Tako je prebil Juri nekaj let na tem častnem prostoru, dokler ga niso izbacili iz šole pred postavno starostjo, ker se ni mogel niti naučiti, da bi zapisal svoje ime. Rasti je bil velike in krepke, duh mu je bil pa precej skromno

odmerjen. Razen tega je bil, kakor so mu pravili sovaščani, velike jedi in ne prealega pitja. Kadar je šel kam mlatit in je ravno tako srečno naletel, da je z drugimi vred obhajal «likof», pri kateri priložnosti se navadno mastijo, tedaj je ponavljal svoj navadni dovtip, posebno če ga je kdo opominjal, naj je: «Rajši pa že meso jem, kakor da bi štrklj pustil».

Da ima prevelik želodec, to je najbolj začel čutiti pri vojaki. Zajtrk mu je bila «eksercirka», obedoval je čisto pozno popoldne, in še tedaj se mu ni bilo mogoče nasititi, za večerjo pa je moral iti spat. Komis je snedel vselej isti dan, ko ga je dobil. Njegovi tovariši so takoj spoznali, kake slabosti in napake ima. Dražili so ga, kakor so znali, da so si delali kratek čas. Nekoč so mu še zadnji kosček komisa ukradli. Seveda je to Jurija bolj bolelo, nego vse sitno in mučno nagajanje. Tedaj se je v resnici razsrdil in jel razbijati po sobi ter pretil, da naklesti vse od prvega do zadnjega, ako mu ne vrnejo kruha. Njegove žilave roke in tedaj divje oči so navdale poredne tovariše s strahom, in vrnili so mu celi hleb. Cenjeni bralec, ko bi bil v tem trenutku videl Jurijevo veselje in radost, mislil bi, da on sploh ne pozna jeze. Na tihem si je želel, da bi se mu posrečilo večkrat kaj takega. Sedel je na svojo posteljo

in začel «štruco» ometati ne poslušajoč rezkih opazk nagajivih tovarišev. Prišla mu je pametna misel: Očeta hočem prisiti, naj mi pošljejo kruha; saj imajo dovolj moke. Zakaj bi stradal, ko so oče mlinar? Naprosil je Antona Zvita, naj piše zanj domu, on mu hoče narekovati. Zvit je rad privolil in pisal:

Dragi oče!

Pri vojaki je zelo hudo, ker moram stradati noč in dan. Pajki mi predejo po želodcu, in če ne bo boljše, mi bodo začele tudi v njem rasti divje gobe. Prosim Vas toraj, usmilit se me! Mati naj spečejo dva kolača kruha in potem mi ju pošljite, da bom še vendar enkrat pošteno sit, ko že dolgo nisem bil! Ker mi pa tudi denarja primanjkuje — šest krajecarjev na dan nimam dosti — izposodite si za-me deset gld., če jih sami nimate, ter jih pošljite Antonu Zvitu, ki mi jih bo kot dober prijatelj izročil; kajti jaz ne znam svojega imena prebrati, in lahko bi me drugi goljufali. Škoda bi bilo lepega desetaka. O binkostih pridem domu z zvezdo na ovratniku. Zdaj Vas pa vse vkup lepo pozdravi Vaš lačni sin
Juri.

«Prečitaj, kaj si napisal,» prosi Juri Antona! Ta čita, kakor mu je bil Juri narekoval: Dragi oče! Pri vojaki . . . ko že dolgo nisem bil. O binkostih pridem domu

Poroka cesaričine Štefanije.

Nesreča ne izbira. Tudi pred cesarskimi vrati se ne ustavi. Belgijska princesinja Štefanija je bila kot žena avstrijskega prestolonaslednika določena, da zasede enega izmed najponosnejših evropskih prestolov, avstrijski prestol. Toda nesreča je hotela drugače. Kruta smrt je pobrala Rudolfa ter vzela z njim Štefaniji moža, avstrijskim narodom prestolonaslednika. Štefanija je odslej živela le dobrim delom in svoji hčerki, nadvojvodinji Elizabeti.

Lani se je naenkrat raznesla po Avstriji in celem svetu novica, da namerava cesaričina Štefanija zopet skleniti zakonsko zvezo. Kmalu se je izvedelo tudi, kdo je izvoljenec njenega srca. Bil je ogrski grof Lonyay. Zadnji četrti dne 22. t. m. se je uresničilo, kar se je govorilo že delj časa o nameravani poroki. Cesaričina-nadvojvodinja Štefanija se je poročila z ogrskim grofom Elemerjem Lonyayem. Ženin je bil prej protestantske vere, a je v zadnjem času prestopil h katoliški veri. Pol ure pred poroko je bil birmovan po dvornem škofu dr. Mayerju. Poroka se je vršila v priprosti kapelici cesarskega gradu Miramare pri Trstu.

Razven ženina in neveste je bilo pri poroki navzočih 15 ljudi. Točno ob 11 uri je vstopila cesaričina-vdova Štefanija v kapelico in za njo ženin grof Elemer Lonyay s pričami. Pred altarjem jih je čakal dvorni škof dr. Lovrenc Mayer, ob njegovi strani dvorni kapelan msgr. dr. Aug. Fišer-Colbrie, dvorni kapelan tržaškega škofa Ludvik Ciković in upravitelj župnije Contovello, v katero spada grad Miramare. Visoka dvojica je šla naravnost pred altar, kjer je dvorni škof začel uvodne molitve. Potem je imel kratek nagovor, v katerem je želel zakonski zvezi, ki se je sklenila iz ljubezni in čistega namena, neskajeno srečo. V oči Štefanijine so prilesketale pri teh besedah solze globokega ginjenja. Toda kmalu se je zopet osrčila, ko je dala ženinu roko ter storila zakonsko obljubo. Glasno je izrekla »da,« videlo se je, kakor bi hotela ta »da« posebno naglasiti. Še bolj odločen, jasen je bil »da« grofa Lonyaya. Po dovršeni poroki je bila sv. maša. Med mašo je igral na harmoniju ravnatelj mestne godbe Josip Rotter. Ko se je maša končala, vstala sta novoporočenca s klečalnikov. Dvorne gospe so pristopile k Štefaniji ter ji čestitale. Štefanija se jim je srčno zahvaljevala ter vsako poljubila v lice. Na to se ji približata grof Koloniewski in zdravnik dr. Auchenthaler, ter ji čestitata ter ji po-

ljubita roko. Potem sta odšla z ženinom iz kapelice naravnost v jedilnico, kjer je bila južina. Udeležili so se južine še grofice Gondrecourte, Palfi, Szecheny, grofi Koloniewski, Gabrijel Lonyay in zdravnik dr. Auchenthaler. Novoporočencem je došlo od vseh stani premnogo čestitk. Pristrčno je čestital naš cesar Franc Jožef. V čestitki se glasi tudi: »Upam, Štefanija, da bom imel kmalu priložnost, pozdraviti Te s Tvojim možem.« Razven avstrijskih nadvojvodov in nadvodinj, razven preštevilnih avstrijskih in ogrskih plemenitšev, čestitali so tudi nemška cesarica, mati Štefanijina belgijska kraljica Henrieta, angleški prestolonaslednik princ Walles in drugi.

Pri poroki je nosila na glavi nakit iz brilantov, darilo našega cesarja, okoli vratu pa 4 nize, 3 iz brilantov, enega iz biserov, zadnji darilo ženinovo. Obležena je bila nevesta v siv crpe de Chine z benečanskimi čipkami. V rokah je držala krasen šopek, katerega je naročil ženin na Reki. Grof Lonyay je prišel v črnem oblačilu in z belo zavratnico. Na ženitovansko potovanje gresta v Italijo in bosta na velikonočni teden bivala v Rimu.

Grof Lonyay je iz stare ogrske plemenitaške obitelji. Njegova mati še živi. Grof Lonyay je za glavo manjši od grofice Štefanije in listi pišejo, da je lep, ljubeznjiv in vrlo olikan mož. Skupni letni dohodki zakoncev Lonyay znašajo 150.000 gld., torej za vsak dan povprečno 410 gld.

Avstrijski narodi želijo visokima novoporočencema obilo sreče.

Politični ogled.

Deželni zbori so začeli svoje delovanje. V štajarskem deželnem zboru manjkajo slovenski poslanci, le na hodnikih je videti tu in tam slovenski deželni odbornik Robič. Nemški poslanci se zbirajo okoli njega ter ga radovedno izprašujejo, zakaj Slovenci ne pridejo v deželni zbor, kaj sploh nameravajo. Posl. Robič se jim smeji in jim odgovarja le z dovtipi. Zadnji ponedeljek je deževalo, ko je imel deželni zbor prvo sejo. Slovenskih poslancev ni bilo. Nemški poslanci si poiščejo Robiča, ter ga izprašujejo: »Kje so Vaši slovenski tovariši?« Robič: »Ne morejo priti, na slovenskem Štajarju grozno deži.« In nemški poslanci so zopet izginili. Sicer pa na Slovenskem Štajarju res deži, in sicer padajo hude obsodbe na postopanje nemške večine in deželne vlade z nami Slovenci. Spodnještajarski Slovenci nočejo poznati več Gradca.

Zato odobravajo, da slovenski poslanci svojega izstopa niso naznanili deželnemu zboru, ampak samo volilcem. Kaj nam mari deželni zbor v Gradcu? Slovenci hočejo samoupravo!

Graški Nemci morajo vedno kake nemumnosti vganjati. Sedaj jih vganjajo proti redemptoristu Freundu, ki ima propovedi v mestni cerkvi. Kričijo po ulicah in prepevajo pesmi. Vlada ničesar ne stori. Saj ve, da se katoliška nemška stranka niti za katoliške duhovnike ne upa potegniti. Lani so pretepali katoliške duhovnike v Celovcu, a katoliška stranka in vlada se nista zmenili za to.

Volilna preosnova za dunajski mestni zbor je dobila najvišje potrjenje. Liberalci so zahtevali, naj se sedaj občinski zbor razpusti, da se bo volilo po novem volilnem redu. Ministerski predsednik pa ni hotel ugoditi njih želji. Moč liberalcev je že tako majhna, da se ni treba več ozirati na nje.

Domoljubje avstrijskih Nemcev. Češko nemško narodno društvo je imelo zadnjo nedeljo v Pragi svoj shod. Govoril je tudi poslanec Iro. Ker pa je naslednji govornik začel nesramno napadati presvitlega cesarja, je vladni zastopnik šod razpustil ter govornika vzel s seboj v luknjo. Med Nemci vedno bolj gineva avstrijsko domoljubje in zato je vsakemu Slovincu treba pozornim biti v občevarju z Nemci.

Prvi narodni klub v ogrski državni zbornici so si osnovali nemški Saksonci, to se pravi, poslanci sedmogrških Nemcev. Doslej so se zastopniki različnih narodnosti skrivali pod perotni mažarskih strank, odslej pa bo bržkone drugače. Narodni zastopniki se bodo začeli zbirati v svoje klube. Prvi korak so storili Saksonci. Narodna zavest, ki so jo tako dolgo pokrivali Mažari s pelom praznih fraz, mora enkrat tudi na Ogrskem vzplamteti.

Začrtnjeni Črnogorci. Nemški listi, posebno avstrijski nemški listi so že dolgo lagali, da na Črnigori denarno stanje ni v redu, da se nahajajo velike nerednosti. Rusija, ki je zaščitnica te majhne, a junaške države, je poslala posebne strokovnjake v Črnogoro, da preišče, koliko je resnice na tem pisarjenju in govorjenju. Našel je, da je denarno stanje na Črnigori v najlepšem redu in da so nemški listi po stari navadi zopet nesramno obrekovali. Noben slovanski narod torej ni varen pred hudobnimi jeziki nemških časnikaarjev.

Vojska v Južni Afriki. Buri so imeli zopet majhno srečo. Pri Bethulie so premagali angleskega generalnega lajtnanta Ga-

na nekaj dnij in Vam hočem prinesiti kos komisa, da bodete vedeli, kakšen okus imaj če se me ne bo med potom lotilo poželjene, po njem. Vi oče ste sicer bili sami pri vojakih, a vem, da ga bodete radi zopet pokusili. Nosili ste tudi dve zvezdi, na vsaki strani eno. Meni so obljubili, da bom avanziral za poddesetnika ali »frajtarja,« ker znam zelo dobro eksercirati, posebno pa pri korakanju treskati ob tla, da bi s peto še tisti trdi suhor (cvibak) zdrobil, kterege moram včasih glodati, ker drugega nimam. Zdaj Vas pa vse vkup pozdravi Vaš hvalježni sin

Juri.

III.

«Dobro jutro, Čudak!»

«Bog ga daj! Si vendar le prišel, kakor si mi bil obljubil. Šimon, Ti si mož-beseda; nate se sme vsakdo zanesti. Res me veseli, da sem dobil tako poštenega in zanesljivega pomagača, ki se ne vlačí pri delu počasi od enega konca bruna do drugega, kakor bi ga grizlo. Ljudje, pri kterih si že delal, so mi večkrat pravili, da si vesten delavec. Zato Ti pa tudi radi plačujejo, kolikor zahtevaš, ker vedó, da si si zaslužil. Veš, Šimon, šel sem enkrat po zaslužek v grad, kterege gospodu sta sadila moja dva mlajša sina po gozdnih planotah mlado borovje itd. Bil

sem sedaj ravno namenjen v trg in sem hotel med potom tudi to opraviti. Mimo gredoč sem videl pri neki hiši dva tesarja — bilo je ob dveh popoldne — ko sta prihajala od kosila. Legla sta na trato pod košato lipo, basala vsak svojo pipo tako dolgočasno, da sem si mislil: ta dva služita in strežeta bolj svoji navadi nego gospodarju, ki ju je najel. — Še to ti moram povedati, kako je bilo v gradu. Nikdar bi ne bil mislil, da je gospoda tako ošabna in ohola. Ko sem stopil v sobo, kjer se je delavcem izplačevalo, čakalo je tam že precej ljudi. Grajščak sam je sedel za nizkim železnim omrežjem, da bi ne mogel nikdo blizu. Ker se mi je mudilo, priril sem se skozi ljudi ter sem hotel stopiti prek omrežja in izplačevalca prositi, naj mene prej odpravi nego druge. Kaj misliš! Zavpil je nad menoj, da sem takoj potegnil nogo zopet nazaj. In glej! Ta spaka me je pustila čakati, da sem prišel najzadnji na vrsto. Bila sva sama. Tedaj še le mi je začel ušesa polniti in levite brati. Hotel sem se opravičiti in rekel:

«Gospod, saj Vam nisem hotel nič zalega storiti. Pošten človek sem; drugače bi ne bil nosil pri vojaki dveh zvezd. Mene so tam zelo obražali...»

«Molči!» se je zadril in mi vrgel denar pod noge, da sem ga moral iskati po vseh

kotih. Kaj sem si hotel? Spravil sem se iz sobe, kakor bi me bil kdo s kropom polil. Zunaj sem še vlekel pri ključavnici na uho, če se kaj mrmra zlodej. Slišal nisem nič drugega nego evenk denarja in pri tem mislil na svoj stroj. Vesel sem bil, ko sem dihal zopet na prostem. Celi teden mi je hodila ta spaka po glavi, še v sanjah me je vznemirjala. Zarotil sem se, da mu ne grem več pred oči, ko bi tudi ne vem kaj bilo.»

Med tem je iskal svoje orodje in peljal Šimona v delavnico, kjer je ležal potrební les že pripravljen. (Dalje prih.)

Smešničar.

Trajno blago. Žid je hvalil svoje blago neki ženski, rekoč: «To blago je za večnost in potem je daste lahko še obrniti!»

Mati: »No Matijček, ali so te katehet že vprašali v šoli, kdo je bil prvi človek na svetu. — Matijček: »Ne, mamica; to so že sami vedeli.«

Dober zagovornik. Sodnik: Zatoženec! Imate li zagovornika? Zatoženec: Svojo ženo sem prignal s seboj; ta ima jezik za tri dohtarje!»